קבלה · רבי יוסף גיקטליה

ספר שער הניקוד וסוד החשמל

רבנו יוסף גיקטליה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ספר שער הניקוד וסוד החשמל

רבנו יוסף גיקטליה

מקור הטקסט: ובלכתך בדרך

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ספר-שער-הניקוד-וסוד-החשמל/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

ספר הניקוד לרבי יוסף גיקטליא ז"ל 4
ספר הניקוד לרבי יוסף גיקטליא ז"ל - סוד החשמ"ל 18

ספר הניקוד לרבי יוסף גיקטליא ז"ל

בעזרת השי"ת:

ספר שער הניקוד וסוד החשמ"ל:

אחד קדוש מדבר איש האלה"ים הרב רבי יוסף גיקטליא ז"ל:

אשר היה לפנים בישראל גדול שמו בתורה ובחסידות ובקדושה יתירה הוא הרב אשר חיבר ספר שערי אורה אל גנת אגוז ירדתי וברוך שחלק מחכמתו ליראיו ברכתי לשון השל"ה הקדוש:

הוא הקדוש בעל שערי אורה הנזכר וספר שערי צדק וספר גינת אגוז ושאר ספרים הידועים בישראל וגדול שמם:

ניקוד החולם:

ראיתי ידיד נפשי לפתוח לך שערי בינה ותכנס לראות בחדרי התורה הפנימיים הגנוזים בכמה מנעולים חדר לפנים מחדר, והוא ענין הניקוד:

דע ידיד נפשי שאף על פי שהודענוך כמה מעלות טובות בענין הספירות והמרכבות, צריכין אנו להודיעך כי כמו שהגוף מתנועע מכח מניע, אם מת אם חי, המת, כדמיון הקולמוס המתנועע ביד האדם החי, והחי, כדמיון גוף האדם המתנועע מכח נפש החיוני שבו, כך יש באותיות התורה שהם כ"ב, מהם אותיות שנקראות חשמ"ל, בהם מניעות את שאר אותיות כמו שהנפש מניעה את הגוף. ומהם אותיות נקראות חיות וגם כן מניעות את שאר האותיות, אבל לא כתנועת אותיות חשמ"ל, אלא בשעה שהם מניעות גם הם מתנועעות עמהם, ונמצאות שתי תנועות משונות באות כאחת, ומהם אותיות שנקראים אופנים ואינן מניעות עצמן כלל אם לא יניעום האותיות הנקראות חשמל או הנקראות חיות באחת ממיני התנועות המיוחדות לכל אחד מהם:

ולפי דרך זו צריכין אנו להרחיב לך הביאור ולומר, כי כמו שהנשמה השכלית מניעה את הגוף והיא אינה מתנועעת כלל, כן יש בסוד השם הגדול ית"ש סדר התנועה לכל העולמות, בסוד היות שם ידו"ד ית' הוא מניע את הכל והוא נבדל ממה שהוא מניע, וכמו שהוא ית' ויתּ' מניע את כל הנבראים כלם והוא נבדל מהם ונסתר מהם ומניעם, כך שמו יתברך ידו"ד הוא מניע את כל האותיות ונבדל מן האותיות ונסתר מהם בשעה שמניעם, להורות על גדולת הש"י שהוא מתייחד בשם זה. ואחר שעוררנוך על זה נכנס להודיעך סוד מעלת הנקודות וסדריהם ומערכותיהם אלו על גבי אלו, כי כולם גבוה מעל גבוה שומר:

ראשית כל הנקודות ומעלות כל הסולמות היא הנקודה הנקראת חלם, הנקודה הזאת היא נקודה פשוטה יסודית קדש קדשים, והיא היושבת בראש סוד המעלות:
והנני מבאר. דע כי יו"ד היא הדקה הפנימית שבכל האותיות, כמו שכבר ידעת, והיא אות ראשונה של שם ידו"ד ית' וית', ורומזת על סוד ספירת החכמה בעצם אמתתה, ורומזת על הכת"ר בקוצה, והנה החל"ם הוא המניע אות יו"ד, והיא למעלה ממנה, והוא סוד הקוץ לגמרי, ואם היו"ד קדש כאמרו העשירי יהיה קדש לה', נמצא החל"ם שעליה קדש הקדשים:
והנה החלם על היו"ד כמו הנשמה אצל הלב, ולא תמצא בכל כ"ב אותיות תנועת חלם אלא בשתי אותיות, שהם סוד העשריות אות יו"ד ואות קו"ף, וסוד החלם הוא סוד רם ונשא, ומה שאמרו רז"ל בא וראה שאין מדתו כמדת בשר ודם, בשר ודם הוא למטה ומשאו למעלה הימנו, אבל הקב"ה אינו כן אלא הוא למעלה ומשאו למטה, שנאמר כה אמר רם ונשא כו', וזהו סוד שנקרא מקום כלומר שהוא מקום העולם, פי' נושא את העולם, כמו המקום הנושא את היושב עליו, והנה הש"י הוא נושא את העולם אבל משאו הוא למטה ממנו, וזהו שאמרו ארון נושא את נושאיו בענין הירדן, וז"ש ויחר אף אלה"ים בעזא ויכהו שם אלה"ים על השל. ועל דרך זה תמצא נקודת החלם נושא את אות היו"ד, והיו"ד היא קדש אצל כל האותיות:
ודע כי כמו שאין הגוף מתנועע מכל מניע כך אין אחד מכל האותיות מתנועעות מבלי נקודה, שלא תמצא אחת מכל האותיות מתנועעת אלא באחת מחמש נקודים שהם סובלים כל תנועת האותיות בסוד פתוחי חותם, והוא סוד כל הניקוד:
ודע כי כל יסוד שבעולם נקרא אבן אחת, ושתי אבנים נקראים בנין, כמו שאמר בספר יצירה אבן אחת יסוד שתים בנין, אבל יש יסודות שהם למעלה מן הבנין, יש יסודות באמצע הבנין, ויש יסודות שהם למטה מבניינם, והכל בדוגמת העולמות, העולם העליון הנקרא עולם המלאכים יסודם למעלה, בסוד רם ונשא שאמרנו לעיל, וזהו סדר השתוקקות המלאכים להשיג סוד השי"ת, ולהשיג השפע והאצילות מאתו יתברך, וזהו סוד החלם למעלה והאות שמניע הוא למטה הימנו. ולפי דרך זה התבונן סוד ענין החלם על שמוש לשון הקודש, ולא תמצאהו מתפעל בשום צד וענין ולא מתהפך, אבל תמצאהו בסדר תכונת שמות העצם לכל דבר שיש לו שם, כגון או"ר יו"ם טו"ב, ושאר כל השמות, ותמצאהו בדרך הפעולה והממשלה, כגון פועל, אומר, יושב, עושה, או פעול, אמור, חשוב, וכיוצא בזה, ואם תמצאהו בענין מתבונן מתקומם מתפועל מתגולל אל תחשוב

שהוא מתפעלים, כי בסלקך שתי אותיות ראשונות שהם מתפעלות תמצאהו יושב על ממשלתו, סוף דבר אין לך נקודה בכל הנקודות למעלה מנקודת החל"ם:
ואל תתפתה בדעתך לסכלות מי שכותב מאלו המתפתים מדעתם למצוא דבר חפץ בזולת דברים הללו, וכן אם תמצא שאר עניינים שתעלה בדעתך שהם קושיא אצל דברי, אינו כן, אם תבין הדברים על צד האמת תמצא דברי כלם נכוחין למבין וישרים למוצאי דעת.
ודע כי נקודת חלם היא נשמה לנשמות, רמז על הכת"ר, וכן נקודת חל"ם שלש אותיותיה הם סוד כל הדבור, בסוד סדר צאתו על תכונת הבריאה, כי אות חי"ת תחלת אותיות הגרון, למ"ד אותיות הלשון באמצע, מ"ם אותיות השפתים בסוף, שהוא כולל ראש וסוף לכל הלשונות, ולפיכך נקרא מלא פום [מלאפו"ם]:
הנקודה השנית היסודית למטה מנקודת חלם היא נקודת שורק וגם היא נקודה פשוטה דקה יחידאה, אבל איננה במעלת החלם, לפי שהחלם יחידאה והיא למעלה מן האות, ונקודת השורק היא באמצע האות, כמו שיש נקודה למעלה הימנה והיא החלם, ודע כי נקודת השורק לעולם היא אות וא"ו, והיא באמצע האות כזה [] כענין אמרו שמרו עשו, וכן כל כיוצא בה, והיא סוד בריאת עולם הגלגלים, השמים וצבאותם:
ודע כי כל גלגל יסודו באמצעיתו, שלא תמצא גלגל בלא נקודה אמצעית שהיא תחלת בריאת הגלגל, וזו היא עדות ברורה כי הגלגלים יש להם מניע חוצה להם למעלה מהם מצד תכונת יסודותם, כי יסוד כל גלגל באמציעיתו, ובהכרח יש נקודה למעלה מן האמצע שממנה יבא שפע לאמצעיתו, ואין לך כל גלגל מסובב שיחזור בחלילה אלא על הנקודה האמצעית:
והנה סובב כל הגלגלים ונקודתם סובבים תמיד להשיג רם ונשא המושל על כלם, ומתוך כך כל הפעולות נמצאות בעולמות, ובאמצעות סיבוב הגלגל הצורות והזמנים נמצאים בעולם התחתון, שאלמלא כן אין צורה מתחדשת ולא מתקימת בעולם השפל, נמצאת למד כי בהשתוקקות נקודה האמצעית שבעין הגלגלים להשיג הנקודה העליונה שעליהם הם מתקימיים בעולם השפל שהוא סוד הנקודה התחתונה כמו שנבאר בע"ה:
ועתה דע והתבונן, כי הנקודה הנקראת שורק היא סוד קשר התחתונים בעליונים, והיא העולה למעלה ויורדת למטה סביב סביב הולך הרוח, ובסדר תנועת השורק יתקיימו כל הפעלים למיניהם ויבא להם שפע הבריאה מאת הבורא ית' ויתּ', וזהו סוד תכונת השמים והככבים והמזלות שכלם מתנועעים בסוד נקודת השורק, ובאמצעות תנועתם להשיג שפע השי"ת משפיעים בארץ כל הכחות למיניהם, וזהו סוד ויתן אותם אלה"ים

ברקיע השמים, וזהו שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, שאו מרום בודאי שהוא סוד נקודת החלם המוציא במספר צבאם כו', תתבונן בינה גדולה במקום זה:

ודע כי כמו שהשמים הם באמצע בין עולם העליון ובין עולם השפל כך יסודם באמצעיתא כמו שבארנו, העולם העליון יסודו למעלה הימנו, ועולם האמצעי יסודו באמצעיתו, והעולם התחתון בתחתיתו, ואחר שידעת זה, דע, כי השורק שהיא נקודה יחידאה באמצע אות [] ממש שהוא סוד קו האמצעי, והיא עולה למעלה ויורדת למטה, מקבלת שפע מן הכת"ר ומשפעת למלכו"ת, בלי רבוי ופרוד אלא אחדות ממש בודאי:

ועתה יש לנו לעוררך מה טעם השורק פעמים בנקודה יחידאה באות [] ופעמים ג' נקודות זו על גב זו, כי זו היא עדות ברורה על מה שביארנו, כבר הודענוך כי נקודת השורק היא באמצע, ויש נקודה למטה, וכשהיא עומדת באות היא נקודה יחידאה באמצע הוא"ו, והרי אות וא"ו היא רמז מעלה ומטה ואמצע, וכשאינה עומדת עם וא"ו היא שלש נקודות זו על גב זו, להודיע שיש נקודה למעלה הימנה והיא חלם, ולמטה ממנה והיא חירק, ולפי שהחירק לעולם משתוקק ומתאוה להדבק בשורק, תמצא השורק באות וא"ו שהיא סוד החבור והדיבוק האמתי וסוד היחוד השלם:

הנקודה השלישית היסודית הוא סוד הנקודה, ונקראת חירק והוא סוד עולם התחתון הנקרא ארץ, וכמו שלא תמצא בנין שאין יסודו למטה הימנו כך לא תמצא נקודת חירק אלא למטה מן האות שהיא מניעה, וכמו שעולם הארץ הוא עולם השפל כך יסודו למטה הימנו, כמו שכבר ביארנו למעלה, נמצאת למד כי לפי שמות העולמות כך יסודותם לפי שמותם, העולם העליון סודו למעלה הימנו, העולם האמצעי יסודו באמצעיתו, העולם השפל יסודו למטה הימנו. וזהו דרך שלשת נקודות יחידות חל"ם שור"ק חירק, שלשתם עדות על סדר העולמות והמעלות, וכן הם מיוסדים באותיות, למעלה ולמטה ובאמצע:

ואחר שהודענוך זה העיקר הגדול בתכונת המעלות והעולמות צריכין אנו להודיעך עיקרים גדולים פנימיים. דע, כי החל"ם והשור"ק והחיר"ק שלשתם הם סוד אהי"ה ידו"ד אדנ"י, בסוד כתר למעלה תפארת באמצע, יסוד אדנ"י למטה, והנה הכתר הוא סוד החלם, והתפארת הוא סוד השורק הוא באמצע, בסוד וא"ו עולה ומתאחז בכתר ויורד ומתאחז במלכות ע"י יסוד, והנה כל הגאולה היא תלויה בשורק שהוא סוד קו האמצעי המתאחז במלכות, והמלכות מתאחז בישראל, וע"י הקו האמצעי שהוא התקוה יש לישראל תקוה לחזור למקומם, וכן הוא אומר ויש תקוה לאחריתך נאם ידו"ד ושבו בנים לגבולם, ע"י הקו האמצעי שהיא התקוה הנאחזת במלכות שהיא השכינה ונקראת אחרית, והשכינה נאחזת לישראל לחזור לגבוליה כאומרו ויש תקוה לאחריתך נאם ה'

ושבו בנים לגבולם, ובדרך זה כתיב (זכריה י ח) אשרקה ואקבצם כי פדיתים, כי בהיות השורק שרוי במלכות אזי יתקבצו נדחי ישראל, וכל זה בהיותו שוכן מלמעלה, אבל בשעת החרבן כשנפרד השורק מן החירק ונחרב הבית וגלו ישראל מה כתיב באומות שרקו ויחרקו שן אמרו בלענו, כלומר כבר נפרד השורק מן החירק, אך זה היום שקוינהו מצאנו ראינו, כי בתחלה לא האמינו מלכי ארץ וכל יושבי תבל כי יבא צר ואויב בשערי ירושלים, ועתה דע והתבונן כי כל החיים וכל הטוב תלוים בחלם, וכן הוא אומר ותחלמיני ותחייני:

ודע כי אלמלא שמתערב עם החלומות ערבוב הסיגים הגופניים כמה היו גדולים לבני אדם, כי שם חלום הוא רמז כשאחד מבני העולם משיג יותר ממה שהחומר משיג, וזהו ענין החלומות, ולפיכך חלום של נבואה מתבודד אעפ"י שיש בו קצת משלים, ושאר חלומות אלמלא התבן והסיג המעורב עמהם דבר גדול היו, וזהו שארז"ל כשם שאי אפשר בר בלא תבן כך אי אפשר חלום בלא דברים בטלים, הודיענו שאלמלא הדברים הבטלים המתערבים עם החלום ואפילו חלום הדיוט אחד מששים בנבואה, וקורין לאדם שהוא משיג יותר ממה שהגוף משיג חולם כמו ופרעה חולם והנה עומד על היאור, מה שא"ל יוסף את אשר האלה"ים עושה הראה את פרעה התבונן בדקות הדברים שאני אומר ותמצא כי שם חולם הוא רמז על השגת בני אדם בעולם השפל כשהם עולים להשיג מעלה גדולה יותר ממה שהגופים משיגים, ואם אין החלומות שלמים אין חסרונם אלא לרוב ערבוב יהיה גודל חסרון בחלום, וז"ש הנביא אשר אתו חלום יספר חלום ואשר דברי אתו ידבר דבר אמת מה לתבן את הבר נאם ה', ופי' הפסוק כך הוא, הנביא שרואה לפעמים חלום ולא נתכוון לנבואה ואין אותו החלום במראה הנבואה יספר חלום, יאמר כי הוא חלום בעלמא ואין אותו החלום אפשר שאין עמו דברים בטלים, אמנם הנביא אשר אתו דברי אעפ"י שהוא בחלום כלו אמת, שאין דבר הנביא כוזב אפי' נקודה, ולפיכך אמר בסוף מה לתבן את הבר נאם ה', כשם שאי אפשר לבר בלא תבן כך א"א לחלום שאינו של נבואה בלא דברים בטלים, והבן זה מאד, ומשז"ל דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין לא אמרו דבר זה אלא להוציא ממון בדין ע"י חלום, ועל אותו ענין אמרוהו, אבל החלום לשאר הדברים חוששין עליו, והלא הינך רואה כמה הוא חומר השבת וכמה אנו חייבים להתענג בו באומרו וקראת לשבת עונג, וא"כ מה טעם אז"ל שמתענים בשבת בתענית חלום אלו לא היה בו עקר גדול, אלא שא"א לחלום שיהיה כלו אמת כמו שביארנו אבל קצתו בהכרח יש בו אמת, כמו שאז"ל בפר' הרואה, לא חלמא

טבא מתקיים כולו ולא חלמא בישא מתקיים כלו, ואמרו חלמא בישא קשה מנגדא, שנאמר והאלקים עשה שיראו מלפניו:

נמצאת למד מכל הדברים כי בהיות האדם השפל משיג יותר ממה שחומר שלו משיג קורין לאותה השגה חלום, מלשון חל"ם, כי נקודת חלם מתנוצצים ממנה אלף אלפי אלפים רבבות של מאורות, וזכה זה להתגלות לו קצת מכמה מאורות המתנוצצים מנקודת חלם, ולפי כח המאור המתנוצץ באותו הרואה החלום מאצילות נקודת חל"ם כך יהיה חלומו אמתי, אם תתנוצץ בו מעט יהיה מיעוט חלומו קיים, ואם רב יהיה רוב חלומו קיים, סוף דבר כפי ההתנוצצות כך יהיה שיעור החלום קיים. והיודע סודות סתרים הללו הגנוזים בענין חל"ם ידע סוד השגת החלומות, וידע כי בשעה שאדם ישן נפשו של אדם אומרת לכרוב והכרוב למלאך, ועתה התבונן מאד ותראה סוד מעלת החלם על שאר הנקודות:

כבר הודענוך במקומות הללו סוד החלומות והיאך הם תלויים בחלם שהוא סוד הנקודה העליונה, וכפי השפע היורד ממנה יבואו ההשגות למיניהם בין של נבואה בין של שאר הדברים. והודענוך סוד תכונת שלשת העולמות והיסודות שלהם על סדר תכונת חולם שורק חירק, והודענוך סוד השורק שהוא פעמים באחד פעמים בשלש, והטעם כי הכל כפי תנועתם והיא באמצע, והודענוך כי שלשת הנקודות הללו הם סוד הכת"ר והתפאר"ת והמלכו"ת, ואם תזכה עוד תבין רמזים שכתבנו למעלה סוד הנפש נאחז ברוח והרוח בנשמה, ודרך השגת החלומות ושאר ההשגות, בין במראה הנבואה בין בשאר דרכים, ואחר שהודענוך אלו העיקרים על דרך היסוד העיקרי יש לנו לחזור לשאר הנקודות שהם סוד הבנין בעז"ה אמן:

נקודות הבנין גם הם מורות על המרכבות למיניהם, וראש כל נקודות המעידות על כל המעלות הפשוטות, ועתה תן לבך והתבונן. דע שאין לך בכל הנבראים עליונים ותחתונים דבר פשוט בלי הרכבה מלבד הש"י, שהוא הפשוט האחד הנקי שאין בו רבוי כלל, אמנם כל שאר הנמצאים שבעולם אפי השכלים הנפרדים העליונים הנקראים מלאכים אין בהם אחד שיהיה פשוט בלי רבוי, ואעפ"י שקראו להם הפילוספים למלאכים שכלים נפרדים וצורות נפרדות אע"פ שהם נפרדו מחומר כחומר שלנו, חומר פנימי פשוט דק שכלי עליוני פשוט יש להם, אין לו דמיון לחומר שלנו אבל מאיזה מין חומר פשוט פנימי עד מאד יש להם, ודבר זה מפורש בכמה מקומות בגמרא, מיכא"ל מים גברא"ל אש, והמקרא מכריז ואומר עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט, ואל יעלה בדעתך מה שפי' רבינו משה והדומים לו שאמר על ידי השליחות שהשם עושה

על ידי היסודות ונקראים היסודות ג"כ מלאכים, ואם באמת כי כל עושה שליחות מכל הדברים שבעולם עליונים ותחתונים נקרא מלאך בעת שליחותו, אפי הנחשים והעקרבים והחולדות וכיוצא בהם, אין כוונתינו במקום זולתי לומר בודאי כי כל המלאכים העליונים הם מיוסדים מחומר עליון שכלי דק פנימי אינו ממין חומר שלנו:

והנה המלאכים נבראים כמונו ובעלי בנין, אבל לא כבנין שלנו, אלא הבנין שלהם בנין פשוט לא בנין מורכב. וצריך אתה לדעת כי שלשה מיני בנין הם, יש בנין פשוט ויש בנין מורכב ויש בנין עגול, הבנין הפשוט הוא קרוב להיות כלו יסוד, לפי שהוא בנין מן הצד נקרא בנין לערך הצד, ונקרא כלו יסוד לערך הגובה, כיצד כשאתה מסדר שתי אבנים זו בצד זו בשוה כצורה זו .. הם הרי אלו שתי האבנים אינם בנין, שאינן זו על גב זו, אלא שתיהן יסוד, וכשיבואו עליהם אחרים על גביהם נקראות בנין, וגם אינן נקראות יסוד אמתי אלא כשתשים שתי אבנים זו על גב זו כצורה זו [] נקראות בנין אמיתי, ואחר שידעת זה דע כי כמו שהחלם הוא היסוד האמתי העליון יסוד כל היסודות ונשמת כל הנשמות, והוא למעלה ובנינו למטה הימנו, כך הבנין שהוא ממין החלם שהוא הניקוד הנקרא צרי שהוא בנין פשוט כצורה זו .. וזהו סוד בנין המלאכים:

והנה החלם והצרי עיקר כל ניקוד הבנין, זה באחד וזה בשתים, והסוד הגדול (יו"י יו"ד ה"א וא"ו ה"א) חלם צרי [יו"ד ה"א], ודע כי הכתר העליון ית' הוא כדמיון החל"ם, ושתי הספירות למטה מן הכתר בשוה חכמה ובינה הן כדמיון הצרי, וחלילה חלילה להיות שם בנין ולא חבור ולא פרוד אלא ייחוד אמיתי שלם, אמנם כל נקודה ונקודה משתי נקודות הצרי הוא רמז לסוד הספירות השתים הנאחזות בכתר בסוד חכמה ובינה, וכשאתה מסדר סוד ידו"ד ית' וית' מסוד ניקוד קריאת שתי אותיות הללו על דרך שמותם תמצא עצם האותיות מורה על עצם הספירות הללו, ועצם הנקוד מורה על סוד ענייניהם ופנימיותם בסוד חלם למעלה חכמה ובינה למטה:

והנה האותיות והניקוד מורות כמה צורות עליונות וכמה מעלות טובות, והנה כל הנכנס לסוד סתרים הללו יראה כמה חדרים גדולים תלויים בשערה, ויראה דברים שהם כבשונו של עולם מסורים בידיו, ועתה התבונן עיקר מה שביארנו לך בסוד שלשת הספירות העליונות בשערי צדק ותראה סודות פנימיות גלוים לך בנקוד, והנה החלם והצרי שתיהם סוד מעלת כל הנקודות, והם מורות על סוד תכונת עולם המלאכים שהם בנין פשוט, והיותם משתוקקים ליסוד העליון שהוא למעלה מהן בסוד מתנשאים לעומתם ומשבחין ואומרין, בסוד רם ונשא:

ודע כי יסוד האש העולה למעלה הוא מחובר על יסוד החלם והצרי, והמגיע לדעת ענין זה ידע סוד אור וסוד אש, והנה האור ההוא בהיות בו אש מאירה, וכשאינה מאירה נקראת אש ונקראת חשך, ויבדל אלה"ים בין האור ובין החשך, אחר שנאמר וחשך על פני תהום, וכשנאמר ורוח אלה"ים מרחפת אזי ויאמר אלה"ים יהי אור ויהי אור בודאי, ואחר שידעת זה התבונן בכל מקום שאתה מוצא בכל לשון הקדש נקוד צרי שהוא מתנהג לאט, והוא סוד עולם המלאכים, הוא הולך לאט בנחת, אינו מתאחז עם השבא לשאר הנקודים המתחברים, לפי שהצרי הוא השכל הנפרד אין חומר ממהרו ולא מעכבו מאמתתו, לפי שלא תמצא נקוד צר"י נאחז עם שב"א, ועדין תשיג בע"ה יתי בהגיעך לסוד ניקוד שב"א, ותדע כי כמו שאין האש והמים מתחברים אלא על ידי הרוח הרוחפת, כך אין הצר"י והשב"א מתחברים באות אחד ביחד אלא בניקוד סגו"ל שהוא מתווך בנתיים, וכמו שאין הנפש והנשמה מתחברים אלא על ידי הרוח האמצעי, וזהו סוד וחשך על פני תהום ורוח אלה"ים מרחפת על פני המים, מה כתיב בתריה ויאמר אלה"ים יהי אור:

ואחר שידעת זה, התבונן בכל מקום שתמצא בלשון הקדש נקוד צר"י שהוא סוד הצורה והיצירה, וממנו נאצלות עליונות ותחתונות למיניהם, ואז יש צורות תחתונות וצורות עליונות, בתחתונות כתי' ויצר ה' אלקים מן האדמה כל חית השדה, בעליונות כתיב ויצר ה' אלה"ים עפר מן האדמה, ואם כן הרי לך מבואר סוד החל"ם והצר"י, שזה כדמיון יסוד וזה בסוד בנין אצלו, ואם במרכבות הנבראות מורה הצר"י סוד הבנין הנה בסוד עשר ספירות מורה הציר"י סוד שתי ספירות הסמוחות לכתר שהם חכמה בינה:

ועתה התבונן בעיקרים הללו, כי מתוכן תוכל להכנס לכמה חדרים פנימיים שנסגרו עליהם השערים, ותמצא שערי עולם פתוחים לפניך, ותבין דרך אותיות התורה התמימה וסוד הניקוד הנערך לה, ותדע ותשכיל מן מוצא דבר ותראה מעלות לשון התורה ועמק סתריה באותיות ובניקוד:

הניקוד השני מנקודות הבנין הוא סוד הנקרא סגול, והוא סדר שלש נקודות, שתים למעלה ואחת למטה, ושלשתם כדמיון עגולה בעלת שלש שטחין, אורך ורוחב ועומק, שאלו השלש לשונות כוללות כל השטחים והעגולות למיניהם, וכבר הודענוך למעלה כי השורק היא סוד תכונת עולם הגלגלים, ואמרנו כי כמו שהשורק הוא באמצע אות כך כל גלגל יסוד באמצעיתו, ועתה יש לנו להתבונן שאין לך כל גלגל שאין בו שלשה שטחים מתפשטים לשש קצוות, האחד אורך ושכנגדו קוצר, השני עומק וכשנגדו גובה, השלישי רוחב וכשכנגדו צר, ואלו הן שש קצוות העולם מעלה ומטה מזרח מערב צפון

ודרום, כולם נכללים בג' שטחים, כשאתה מעריך אותם בשלשה שטחים תמצאם בסוד שורק נקודה אמצעית לכל גלגל, ותמצא סגול שהוא בנין השורק שלש נקודות עגולות כצורת ג' קוים שהם בכל גבול נקודה אמצעית ושתי מחלקות העגולה באמצע הנקודה, והנה הסגול היא מורה (בלי) בנין כל גלגל שהוא משולש ויש בו ג' שטחים שהם ו"ק מעלה מטה מזרח מערב צפון דרום, ובדרך זה תמצא אות וא"ו כוללת בצורת אותיות שם ידו"ד ית' שכוללת אות וא"ו ששה שמות גדולה גבורה תפארת נצח הוד יסוד, כמה עמקים כללים בסדר זה, והנה נמצאת למד כי נקודת סגול היא סוד בנין כל הגלגלים, שאין גלגל שאין בו שלשה קוים, וכל גלגל נחלק לשלשה, נמצאת למד מאלו הדרכים שביארנו סוד נקודת סגו"ל מבוארת לפניך, כי היא בנין הנקודה הנקראת שורק, וזה יסוד וזה בנין:

הניקוד השלישי מנקודות הבנין הוא הניקוד הנקרא שב"א, והוא הניקוד המורה על בנין עולם השפלים הנקרא ארץ, מרכבו הוים ונפסדים, ומתגלגלים בארבע יסודות, והנה המורכבים בארבע יסודות חוזרים ומתהפכים, ואין להם קיום תמידי כקיום השמים והכוכבים שהם קיימים תמיד, ושלמטה הוים ונפסדים, ודוגמתם ניקוד שב"א מהם שתי נקודות זו על גב זו כצורה זו [] ואין להם קיום (מצד ה)תמיד אלא לפי שעה, כדוגמת כסא של רגל א' שאינה מתקיימת בעמידה, וכן הוא קיום צאצאי הארץ, וכמו שנקוד שב"א אינו יכול לעמוד בפני עצמו אם לא יתחבר לא' משאר הנקודים, כך הנמצאים למטה בעולם השפל אינן יכולין להתקיים אפילו שעה אחת אם לא יסמכום ויקיימום הכחות העליונים שהם בעולם השפל, ושמור זה העיקר הגדול שהוא יסוד ומשען לכמה חכמות פנימיות, ועל זה נאמר הידעת חוקות שמים אם תשים משטרו בארץ, לשון שוטר ומושל, ולפיכך לא תמצא בכל התורה כולה מלה א' בפני עצמה בנקודת שב"א כגון אם את כי כל ניקוד וניקוד יש לו תיבה מיוחדת בפני עצמה, אבל ניקוד שב"א לעולם לא תמצאהו אלא מחובר לא' משאר הנקודים, כגון בני שמי שמע סלח אבל לא תמצאהו בתיבה בפני עצמה, כדמיון כל הנבראים בארץ שאין להם קיום ולא העמדה אלא ע"י הגלגלים והככבים או על ידי הכחות העליונים [השפלים ובכל הנסים והנפלאות]. ואחר שביארנו לך העיקר הגדול הזה, התבונן כי השב"א לעולם עני כדמיון הסומך על שולחן אחרים, שאין לו שלחן ולא בית מיוחד, ועליו נאמר תפלה לעני כי יעטוף, וחייו תלויין בזולתו, ועל זה נאמר והיו חייך תלויים לך מנגד:

ועתה פקח עינך וראה בפלאות אחר שהודענוך הדבר במרכבות התחתונים, יש לנו להודיעך סתומות ונעלמות. דע כי כמו שהחול"ם הוא רגל החכמה והבינה בסוד הכתר

והחכמה והבינה (וסוד) [יסוד] חול"ם וצר"י, כך סוד השור"ק והסגו"ל סוד גדולה גבורה תפארת אעפ"י שהוא כולל סוד כתר תפארת מלכות מצד ג' נקודות זו על גב זו, וגם הסגו"ל כולל נה"י, אמנם החירק והשב"א הם סוד יסוד מלכות, המלכות הוא סוד החיר"ק בפני עצמו למטה מעשר ספירות, והשב"א היסוד יסוד ומלכות ב' נקודות זו על גב זו כצורה זו [] ואלמלא יסוד סומך למלכות בסוד נ"ה שהם סוד צר"י וסוד סגו"ל, וע"י יסוד מתקשרת המלכות בשאר הספירות כמעט נפלה בסוד שב"א, וזהו סוד אקים את סוכת דוד הנופלת, סומך ה' לכל הנופלים:

המבין עיקרים הללו יכנס לכמה חדרים בסוד שב"א, והמבין סוד שב"א הוא סוד צווי לקיום הדבר, וכן הפסוק אומר שב"ה עמדי, ומטעם זה הוא סוד הגליות והנפילה נפלה עטרת ראשינו, וכתיב קומי אורי כי בא אורך, ואלמלא אור הלבנה נחשבת שאין לה מאור מעצמה הבן זה מאד, ולפיכך נקרא יבשה שאין המים העליונים נשפעים, וכן הוא אומר ותראה היבש"ה, יבש חציר יבשו נאות מדבר, ועד"ז לעולם מדת המלכות תלויה במעשה התחתונים להריק לה מים עליונים, או לשבר לה הצנורות, ועד"ז ראוי לה להיותה נסמכת, סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים וגו', ומטעם זה ראוי לסמוך גאולה לתפלה, כי המלכות צריכה סמיכה, וסמיכה שלה גאולה, וכך אמז"ל תכף לגאולה תפלה, וכבר ידעת כי גאולה ותפלה הם יסוד ומלכות, וכה"א סומך ה' לכל הנופלים, וכתיב אקים את סוכת דוד הנופלת, וכתיב אלה תולדות פרץ, וכתיב ויהי כמשיב ידו, וכתיב מה פרצת עליך פרץ, וכתיב ואחר יצא אחיו אשר על ידו השני ויקרא שמו זרח, ויזרח לו השמש, והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך, וכתיב מי העיר ממזרח צדק, וכתיב ממזרח אביא זרעך וממערב אקבצך, אלו הסתרים הגנוזים כלם סתורים וגנוזים בנקוד שב"א שהוא סוד המלכות שצריכה סמיכה, שאם אין סמיכה לשב"א אינו עומד מאליו אם לא יהיה סמוך לנקוד אחד משאר הנקודים, ושמור זה העיקר הגדול:

והמבין זה הסוד יבין בענין אלקים משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך, כתיב באותו מזמור ויחי ויתן לו מזהב שב"א וגו', מזהב שב"א ולא משאר זהב, ותחי בודאי, ותחי רוח יעקב אביהם כי כשיתן לו מזהב (זה בשב"א) [שבא] אזי תתחבר לה ספירה הנקראת חיים, ושמור אלו העיקרים הגדולים הכלולים שבניקוד ותראה כל העולמות כלולים כלם מיוסדים על סוד הניקוד, הנה הודעתיך טעם הסמיכה גאולה לתפלה וטעם סומך ה' לכל הנופלים וזוקף לכל הכפופים, וטעם היות השב"א סוד בנין עולם השפל, וסוד הרכבה שלהם שאינה מתקיימת בלי סמיכה עליונים, ומתוכה הודענוך ע"ד הפנימי סוד ניקוד שב"א שהוא סוד מלכות, וצריכה סמיכה, ושהוא סומך אותה, וכן הוא אומר זכור י"י

לבני אדום את יום ירושלים האומרים ערו ער"ו עד היסו"ד בה, שהיתה כוונתם לערער הבנין התחתון כדי להפריד יסו"ד מן המלכות למעלה, ולא תתפתה בדעתך לומר סכלות, מנין היו יודעים בני אדום דברים הללו שיתכוונו להם, דע כי באותו הזמן מפורסמות היו כמה חכמות פנימיות אפילו לאומות שבעונותינו עכשיו הם סתומות אפילו מישראל, ולא לחנם היו אומות העולם גוזרין שמדות על ישראל שלא לקיים המצות, אלא מטעם שהיו יודעין כי בעשייתן יצליחו ישראל ויגברו עליהם וינצחום, והבן זה מאד כי צורך גדול הוא:

ומתוך ניקוד שב"א וסמיכתו תבין סוד הלבנה שאין לה מאור מעצמה, ושהיא נפרצת לעתים, וכל מאורה היא מן החמה, ואם תעיין בניקוד שב"א יתבאר לך הכל, והתבונן בו מאד כי צורך גדול הוא:

ואחר שהודענוך אלו השש מעלות בשלשה מיני הניקוד בסוד שלש נקודות יסודיות המורות על יסוד שלש עולמות, שהם עולם המלאכים ועולם הגלגלים ועולם השפל, בסוד חל"ם שור"ק חיר"ק, והודענוך כיצד הם רומזות על סוד הכתר והתפארת והמלכות, וכמו כן הודענוך סוד צר"י ושב"א שהם ג"כ מורות על סוד בנין שלשה עולמות שהם עולם המלאכים עולם הגלגלים עולם השפל, והודענוך כיצד הם מורות על סוד תכונת הספירות, לא בצד בנין חלילה וחס, אלא סדר תכונתם וסוד יניקתם ודרך הצינורות הנמשכות על ידיהן אלו לאלו:

ועתה יש לנו לעוררך על עיקר גדול בשתי נקודים הנשארים והוא סוד קמ"ץ ופת"ח וסודם פותח ונועל, כי שני הניקודים הם מורים על פתיחת שערי צדק, ועל נעילת שערים, שזהו סוד פתח וקמ"ץ, ולפיכך תמצא סמוך לעולם שב"א לפת"ח, כאומרך אחרונים כעלות, וכיוצא בהם, אמנם כשהשב"א הוא סמוך לקמץ כגון אעלה אחכם מעני מצרים וכיוצא בהם, תמצאם שנקראו בהברתם קרוב להברת חלם, כלומר חזר גלגל המעלות להתאחז בכתר, כמו שאמרו עשר ספירות בלימה קשור ראשן בסופן ואחריתן נעוץ בתחילתן, וזהו סוד הייחוד האמתי השלם ית' שמו וית' זכרו, הרי לך מבואר סדר הניקודים כלם למיניהם ולא נשאר בהם אחד שאינו מסודר לפניך, ותשיג מתוך מה שביארנו ותראה מה טעם נקוד חלם לעולם למעלה ובנקודה אחת, וניקוד שורק מה טעם באמצעו נקודה אחת, ונקודת חירק מה טעם למטה ובנקודה אחת, וכן מה טעם צרי בשתים ולמטה, ואינה מתערבת עם נקודת שבא, והולכת לאט, כמו כן מה טעם נקודת סגול בשלש נקודות והוא מתערב עם נקודת שבא שהוא בשתים נקודות זו על גב זו, ולעולם אינה עומדת בפני עצמה, ואין לה בית מיוחד, ואינה נסמכת אם לא יסמכוה שאר

ניקודים, ומה טעם פתח וקמץ שתיהם מתחברות לשבא, והכל מבואר וגלוי, בין בתבונת העולמות למיניהם ביסודותם ובניינם, בין ברמז סתרי המרכבה ומערכת הספירות, ואחר שביארנו לך עיקרים הללו נכנס לשאר סתרים היות כל הניקוד שלו למינו תלוי בארבע אותיות של שם המיוחד ידו"ד יתברך וית' ונאמר אמן:

כבר הודענוך בספר הנקרא שערי צדק כיצד כל התורה נארגת על שם ידו"ד ית', והוא הבורא את הכל והמפרנס לכל, ואין זולתו, והכל צריכין לו והוא אינו צריך לזולתו, וביארנו לך כיצד כל שאר שמות הקדש והכנויים למיניהם כלם תלויים בשם המיוחד, והוא מתלבש בהם לפי ענין ממשלתו והוראת מלכותו, ולפיכך נקרא תפארת כמו שביארנו, והוספנו לך ביאור גדול במרכבת יחזקאל בענין זה, ואחר שתעיין באותן מקומות היטב ויתבארו לך הדברים תעיין במקום זה במה שאנו נכנסין לבארו, ותראה כל העולמות וכל הנמצאים וכל הלשונות וכל האותיות וכל הנקודים כלם תלויים בשם המיוחד שהוא שם ידו"ד:

כבר הודענוך כיצד כל המעלות וכל התנועות חתומות בשם זה, ואמרנו לך כי עשר אותיות ראשונות שהם א ב ג ד ה ו ז ח ט י כשתערוך בהם עשר מעלות בסוד א"ט ב"ח ג"ז ד"ו י"ה תמצאם כל המעלות י"ה, ואם תתבונן היטב בסוד א"ט ב"ח תראה כל המעלות מושלות על כל מעלה ומעלה בהתרחקה מאת השם ית', בסוד כי גבוה מעל גבוה שומר, וכמו כן תמצא סדר התנועות שהם בסוד י"ה י"א בסוד אלו י' אותיות בסדר זה, א"י ב"ט ג"ח ד"ז ה"ו, ותמצא חותם כל התנועות ה"ו, הרי לך סוד ידו"ד חותם הכל, ואחר שידעת זה ותתבונן בו עם שאר העיקרים הגדולים שבארנו לך למעלה, ובשאר החיבורים, יש לך לפתוח עיניך בכל מה שאנו מסדרים לפניך עכשיו בשער זה, כי הוא שער גדול במה שיאירו עיניך ותראה ותצליח:

דע כי ד' אותיות של שם המיוחד שהוא ידו"ד ית' עומדות הם במקום כל מיני הניקודים, והם מניעות כל האותיות שבעולם לכל צד תנועה שאי אפשר להם להתנועע, ונאמר, כבר ידעת שאין אות בעולם נקראת בלי אחד מחמש תנועות הנקראות פתוח"י חותם, ועתה התבונן כי אות ראשונה של שם שהיא אות יו"ד (ה"א) עומדת במקום שני ניקודים, במקום חיריק ובמקום צירי [וסגול], כיצד כאלו תאמר בני שמי עצמי אמרי, הרי העיקר הוא ש"ם ב"ן עצ"ם אמ"ר, והרי [אות] היו"ד במקום חיר"ק, וכמו כן באומרך [אמרי] שומרי עיקר המלה [אמר] שמר והנה [אות] היו"ד במקום ציר"י [או הסגו"ל]. וכן אות ה"א של שם המיוחד ית' עומדת במקום פתח וקמץ, כאלו תאמר אמרה שמרה הרי אות ה"א במקום קמץ ובמקום פתח, כי עקר המלה אמר שמר. וכמו כן אותו וא"ו עומדת

במקום חולם ובמקום שור"ק, באומרך שמו עצמו וצלמו הרי הוא"ו במקום חול"ם, כי עקר המלה שם עצם צלם, וכמו כן באומרך אמרו גברו עמדו הרי הוא במקום שורק, כי עקר המלה אמר גבר עמד. והרי לך מבואר מתוך דברים הללו כי שלשת האותיות יה"ו כוללות כל הנקודות שבעולם, אות יו"ד כוללת חיר"ק וצר"י וסגו"ל, אות ה"א כוללת קמ"ץ פת"ח, אות וא"ו כוללת חולם ושורק, א"כ לא נשאר ניקוד בעולם שאינו נכלל באלו ג' אותיות של שם:

ואחר שהודענוך זה, דע, כי כלל האותיות בשעה שהם מניעות את שאר האותיות הם נבדלות מהם ונשתנות מהם, כיצד באומרך שמי הרי עקר התיבה שם, וכשאתה אומר שמי אינך מזכיר שם אות יו"ד אלא היא מניעה ונסתרת, וכן באמרך בני אמרי שמו [שמרו] אמרה אמרו בכל אלו התנועות, ולא תמצא אומר אחת מאותיות השם בשעה שאתה מניע בהם האותיות, והרי הם מניעות את שאר האותיות ונסתרות בקריאתם, ועל זה נאמר הנסתרות לה' אלה"ינו ית' וית' זכרו, וכמו כן תמצאנה נבדלות מן האותיות שהם מניעות, שהרי אינם מתערבות עם שורש המלה שהם מניעות, באומרך שומרים הרי אות וא"ו ואות יו"ד שבמלת שומרים אינן נכללות בכל שורש המלה ואינן נזכרות בשעת הקריאה, כי שורש המלה שמר:

נמצאת למד כי אותיות השם מניעות את שאר האותיות, והן נסתרות בקריאתם, ונבדלות מן השרש בשעה שהם מניעות, וכמו שהשם ית' הוא מניע את כל העולם כלו ואת כל חלקיו והוא נסתר מן הכל, כך האותיות השם ית' הוא מניע כל האותיות ונסתרות ונבדלות מהם, ושמור זה העיקר הגדול שהודענוך, וממנו תכנס לכמה גנוזים שננעלו עליהם השערים, ותמצא שכל השלשה עולמות מתגלות לנו מתוך תכונת האותיות והנקוד, תכונת כל העולמות בתכונת האותיות הם תלויות, וזהו סדר כל הלוכיו וכל ענייניו:

וכבר ידעת מה שאז"ל במסכת מנחות (כ"ט ע"ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ואמרו העולם הזה נברא בה"א והעולם הבא נברא ביו"ד, ואם זכית להכנס במה שאמרו בספר יצירה בענין אמ"ש, תמצא סוד א"ש רו"ח מי"ם תלויין על אלו האותיות אמ"ש, ותמצא בג"ד כפר"ת כנגד שבעה גלגלים של שבעה כוכבי לכת שהם שצ"ם חנכ"ל, ותמצא הו"ז חט"י לנ"ס עצ"ק כנגד גלגל של שנים עשר מזלות, והרי כל צורות העולמות למיניהם תלויות בשלשה ובשבעה ובשתים עשרה, ובכאן נגמרת צורת כ"ב אותיות של אלפא ביתא, ונמצאו כל העולמות תלויים בכ"ב אותיות:

והמתבונן בסוד צרוף אלפ"א בית"א יתבונן סוד גלגל כל הנבראים בעלותם ורדתם בסוד תכונת האותיות, והזוכה להבין זה יבין כמה סתרים וכמה מעלות שהם נסתרות מעין הבריות, ויבינו וידעו גדולת השי"ת, וכיצד הכל נעשה מאמתת שמו הגדול, וכיצד הכל תלוי בשמו והוא אינו צריך לזולתו, וזהו הדרך שנכנס בו אברהם אבינו ע"ה לדעת ולהשיג סוד היות השם ית' בורא העולם והוא זן ומפרנס לכל, והיה מלמד בני אדם לדעת אמתתו ית', והיה מכריז ואומר בשם ה' א"ל עולם, והוא סוד בריאת העולם. והנה במלת א"ל הוא תחלת האצילות ולפיכך אמר א"ל עולם, וכשהתלבש במלת א"ל בה' מעלות הנכללות בעשר ספירות בסוד אבג"ד הו"ז חט"י בסוד הן לה' אלה"יך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה, אזי יכנס האדם להתבונן כיצד המעלות נקראות הי"ם ויסוד הבנין נקרא א"ל, ובהתחבר א"ל עם הי"ם הוא עיקר היסוד והמעלות נקרא אלה"ים, וזהו הכנוי שנתחדש לשי"ת בבריאת העולם ראשון ראשון, ולפיכך התחיל במעשה בראשית ואמר בראשית ברא אלה"ים, ואע"פ שהאלה"ים הוא ראשית הכנוי יש בו תלויים הנבראים בסוד א"ל ובסוד הי"ם, ואעפ"כ הוא תלוי בשם ידו"ד ית', כי השי"ת הוא נשמה וקיום לשם אלה"ים הה"ד ביום עשות י"י אלה"ים ארץ ושמים, וכתיב או מי ישום אלם הלא אנכי ה' ית' ויח', בהיות השי"ת מסלק שם י"ה מכנוי הנקרא אלה"ים אז ישאר מן אלה"ים אלם, וזהו סוד כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא. וכשידעת זה התבונן כי כל היצור והדבור יוצא בשם ידו"ד יתברך:

ואחר שהודענוך זה, דע, כי בהיות השם מניע ונבדל ונסתר מכל הנבראים, כך שמו הגדול מורה אותנו כסדר תכונת לשון הקדש שהוא סוד תכונת כל העולם ובריאתו. ואם תקשה ותאמר הלא אמרת כי שם ידו"ד ית' מניע ונסתר הרי כתיב בני בני"ו והרי אות יו"ד ואות וא"ו מאותיות השם אינם נסתרות, דע שאין הענין כן, שהרי היו"ד במקום זה אינה מניעה, כי היו"ד אינה מניעה אלא בניקוד חירק ובניקוד סגול וצרי, אבל בניקוד קמץ ופתח אינה מניעה ולפיכך היא נקראת, וכן הדין בעצמו בענין בניו, וכשנאמר שהיא נסתרת ונעלמת בעוד שהיא מניעה התנועה הראויה לה, אבל בעוד שאינה מניעה הרי היא כשאר האותיות, כיצד הרי לך משל אותיות השם ית' שהוא ידו"ד אסור למחקו כשהם כסדר, אבל אם כתב אדם והיה אם שמוע וכו' יכול למחוק והי"ה אע"פ שהם אותיות השם, והטעם לפי שאינן עומדות בסדר תכונת השם, וכן הענין בכל הדברים שבעולם צריך אדם לכוין בכל דבר ודבר כפי המקום וכפי הצורה שעומד בה, וכן הוא אומר כי שמע אלה"ים את קול הנער באשר הוא שם, וכן אז"ל אין דנין לאדם אלא כפי

מעשה של אותה שעה. ודע כי בפסוק זה גלה ענין גדול בדבר זה, בזה הפסוק הזכיר הנער והזכיר המקום שהיה בו ולפיכך חס עליו מן השמים:
ודע כי כל התורה כלה על דרך זה נידונית, וכל הקושיות וכל ההויות שבגמרא, וכמו כן שים דעתך כי בכל מקום שתמצא בדבורינו בחבור זה אותיות שהם מניעות ונסתרות ונבדלות כי הכוונה לומר שהם נסתרות ונבדלות שבמקום שהם מניעות. ושמור זה העיקר הגדול:
וצריכין אנו למסור בידך כלל גדול. דע כי כל האותיות כלן בהיותם מצטרפות אלו עם אלו בתכונת תיבות הלשון כולן לפעמים מתערבות אלו עם אלו, בין האותיות המניעות בין האותיות המתנועעות, וכולן נעשות במקומות הרבה שורש מלה, כענין אומרך ח"י, כי במקום זה אות יו"ד שהיא מאותיות השם נעשית שורש במלה איננה מניעה, וכן באומרך מהם כי אות ה"א במקום זה היא שורש המלה, כאומרך אמה"ר ימה"ר תמה"ר, כי אות ה' גם היא מן השורש, וכן אות וא"ו כי לפעמים היא שורש מלה, כאומרך קוה יקוה תקוה, ובדרך זה כל האותיות כלן:
אמנם יש לך להתבונן כי יש מקום לאותיות המניעות שהם עומדות במקומם ומניעות ובאותו שעה הם מניעות ונסתרות ונבדלות, אבל בזמן שאינן מניעות הרי הם מתערבות עם שאר האותיות, כמו שאמרנו לך בענין ידו"ד ית' שהוא שם הקדוש שאינו נמחק, אבל בהיות אלו האותיות עומדות שלא במקומם כמו שתאמר והי"ה הרי הם נמחקות, ושמור זה הכלל הגדול וממנו תכנס לכמה חדרים לכל מיני חכמה ותוכל להמלט מכמה קושיות כי כלל גדול הוא:

ספר הניקוד לרבי יוסף גיקטליא ז"ל - סוד החשמ"ל

ואחר שהודענוך הכללים הגדולים הללו, בהיות כל ניקוד תלוי בשם המיוחד יתברך, והיאך כל מיני הניקוד בהיותם מניעים נסתרות אותיות השי"ת ונבדלות, צריכין אנו להודיעך כיצד מיני התנועות הן בשני דרכים, שבאלו שני הדרכים נמצאו כל תנועות שבעולם לכל מיני הנבראים למיניהם בעליונים ובתחתונים, וכשתבין זה אז תכנס לראות דברים נסתרים מתוך הנגלים. וקודם זה יש לנו לעוררך כי כל אותיות התורה הם כ"ב אותיות, נחלקות לשלשה עניינים. האחד, האותיות המניעות תנועה עליונית שכלית, ונקראות אותיות חשמ"ל. הב', אותיות המניעות תנועה גופנית, ונקראות אותיות חיו"ת. הג' האותיות המתנועעות מכח מניעות אבל אינן מתנועעות מעצמן ולא מניעות אחרות חוצה להם, ונקראות אופנים:

האותיות הנקראות חשמ"ל הן ד' אותיות של שם, שהם חשות וממללות, לפי שהם מניעות את שאר האותיות בנקוד, והם נסתרות ונבדלות ואינן נראות, ולפיכך נקראות חשמ"ל כלומר נסתרות וממללות. האותיות הנקראות חיו"ת הם הנקראות שמ"י נא"ה לכתו"ב, וקצת המדקדקים קראום שמלאכת"ו בינ"ה, ואלו הן האותיות שמניעות תנועה גופנית אבל לא תנועה שכלית, לפי שאינן מניעות לזולתן אם לא יתנועעו גם הם עמהם. האותיות הנקראות אופנים הם האותיות הנקראות גז"ע צד"ק פר"ח ט"ס, שאלו האותיות אינן מניעות לזולתן כלל, אמנם הם מתנועעות מכח האותיות הנקראות חשמ"ל ומכח האותיות הנקראות חיו"ת:

ואחר שהודענוך כל זה, דע, כי מרכבת יחזקאל נחלקת לג' השגות, וא"א א', וא"א ב', וא"א ג'. וארא ראשון לענין חיות, וארא שני לענין אופנים, וארא ג' לענין חשמ"ל. וצריכין אנו להודיעך סדר האותיות בענין זה בסוד המניעות תנועה שכלית או המניעות תנועה גופנית או המתנועעות ואינן מניעות, וכבר הודענוך בסדר המרכבות סוד החיו"ת וסוד האופני"ם וסוד החשמ"ל, וכשתבין סודם וסתריהם ומעלותם ותקיש להם סדר מרכבות האותיות אז תבין דברי חפץ ותבין מרכבת האותיות מתוך שאר המרכבות שביארנו לך, ואחר שעוררנוך על אלו העיקרים הגדולים, יש לנו להודיעך ולעוררך סדר האותיות הנקראות חשמ"ל או האותיות הנקראות חיו"ת אופני"ם מה טעם נקראו באלו השמות המשונים אלו מאלו:

סדר האותיות הנקראות חשמ"ל, דע, כי כמו שהחשמ"ל הוא סוד המלאכים העליונים השומרים פתחי היכל השם ית', ויש חשמל כמו שהודענוך, והחשמ"ל החיצון בודק ביורדי המרכבה והוא המצרף והמבחן לכלם לפי רוב דקותו ומהירותו, והוא סדר ההשגחה השלישית העליונה שבמרכבת יחזקאל, כמו שכבר ביארו חז"ל במסכת חגיגה בפ' אין דורשין, וכמו שהחשמ"ל הוא סוד ההשגה הפנימית העליונה במעשה מרכבה, כך אותיות השם יתברך ידו"ד ית' הם סוד האותיות הפנימיות העליונות שבכל כ"ב אותיות, לפי שכל האותיות הן כלן גופניות וגשמיות ונגלות בקריאתם ואינן נעלמות מלבד אותיות ידו"ד יתברך שהם נסתרות בשעה שמנהיגות ומניעות, כאומרך אנ"י שמ"י אנכ"י שהיו"ד נסתרת ונעלמת והיא מניעה, וכמו כן שמו עצמו בנו שאות וא"ו ג"כ נסתרת והיא מניעה, אבל שאר כל האותיות לא תמצא אות מניעה ונסתרת מלבד אלו, כי שאר האותיות נהגות ומפורסמות לעולם בעת קריאתם, כאומרך למ"ד גמ"ר עב"ר וכן שאר כל האותיות כלן, מלבד אותיות (יה"ו) [ידו"ד] ית', ועל זה אמר הכתוב הנסתרות לה' אלה"ינו כו', והמניעות הם סוד שם ידו"ד אלה"ינו, והנגלות שהם שאר אותיות שהם

מפורסמות ונגלות בקריאתם הם לנו ולבנינו כלומר לעוסקינו ולצרכינו, אבל אותיות ידו"ד יתֿ הן אותיות ההוי"ה אינן משתמשות בכל התורה כלה כשהם מחוברות בענין הנגלה, אבל בענין קיום ועמידה והוי"ה, ובכל האותיות המחוברות בתורה יש הפוך מלבד אותיות ידו"ד יתֿ שאינן משתנות בשום הפוך, כמו שכבר הודענוך בספר שערי צדק, אבל האותיות אפילו ראש כל הכנוין שהוא א"ל יש הפוך ושנוי, כאומרו הם קנאוני בלא אל, כחשו בי"י ויאמרו לא הוא, וכתיב הם קנאוני בלא אל ואני אקניאם בלא עם, מה כתיב בנחמות במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א"ל חי, במדה שנתגנו בה נשתבחו, וזהו ובקשת משם את י"י אלה"יך ומצאת כי תדרשנו כו' מה כתיב בתריה כי א"ל רחום י"י אלה"יך כו', ושמור זה העיקר הגדול בהפוך הזה, כי מלת לא תתחבר למלת ירפך ואז המדה הטובה לא ירפך, לא שיאמר לא עמי אתם ולא שיאמר ואני אקניאם בלא עם, ושמור אלו העיקרים הגדולים:

נמצאת למד, כי אותיות שם ידו"ד יתֿ הם אותיות כלם מושכלות לא מורגשות, והם המורות ענין הקיום וההויה וכל ההויה שבעולם, וזהו סוד ואתם הדבקים בי"י אלה"יכם חיים כלכם היום, כלומר אתם הדבקים באותיות ההוי"ה הרי אתם קיימים לנצח נצחים בסוד אני י"י לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם. וא"כ התבונן בהיות האותיות ידו"ד יתֿ נקראות חשמ"ל שאינן מורגשות ולא גופניות לא מעט ולא הרבה והן נסתרות בעת שמניעות בקריאתם, ואם תקשה ותאמר והרי אות אל"ף גם היא נסתרת כאומרו ברא קרא, דע שהא' נסתרת אינה מניעה ולא נבדלת משורש המלה, כי אל"ף אינה עומדת במקום תנועה ובמקום נקודה, ולפיכך תמצא מחוברת עם שורש המלה, כי קרא כל שלשת האותיות משורש המלה, מה שאין כן באותיות השם כאומרו קראו [נוצרים], כי קרא הוא השורש והוא"ו תוספת היא על השורש, והיא מניעה ונסתרת ונבדלת, והוא סוד גדול בהיות אות אל"ף נסתרת ואינה נבדלת מן השורש ולא מניעה, להודיע מעלת האצילות הראשונה שנאצלת מאת הש"י, שהיא נסתרת מצד הפנים העליונים [הדברי' בשם] אבל היא נגלית מצד האחורים, ולפיכך אות אל"ף בר"א קר"א נסתרת, אבל היא נגלית בשורש מחוברת וזהו סוד ונשגב ה' לבדו ישתבח שמו:

ובכאן תראה סוד הנאצל בראשונה מאמתת הש"י גודל מעלתו, אבל הודיע שאינו מניע מעצם אמתתו לזולתו אם לא יבא לו כח אצילות ותנועה משם ידו"ד יתֿ, כי הוא לבדו סוד התנועה, והוא סוד שם אלה"ים או מי ישום אלם הלא אנכי י"י. התבונן עיקר גדול שנתבאר בסוד היות ד' אותיות של שם ידו"ד יתֿ מניעות הכל ונסתרות מכל ונבדלות מן הכל וקרובות לכל יותר מכל קרוב, לפי שאין תנועה לאחד מן המתנועעים מבלי שם

ידו"ד ית'. וכמו כן בענין היות האל"ף שהיא ראשית כל האותיות היא נסתרת בקריאתה אעפ"י שאינה מניעה לזולתה, והיא נכללת עם שאר האותיות כשורש המלה בגדר אחד, כמו שביארנו בענין ברא קרא, שאות אל"ף גם היא משורש המלה היא אעפ"י שהיא נסתרת בקריאתה, להורות על המציאות הראשונה הנאצלת מאת השם ית', ועל רוב מעלתה והסתרתה והתעלמותה לפי רוב כבודה מצד הפנים הפנימיים הפונים אצל השי"ת, אבל מצד עצם הנאצל מאת השי"ת הרי גם אותו הנברא ראשון הוא בגדר אחד עם שאר הנבראים בבחינת עצמו וענינו, וזו ידיעת השי"ת כיצד הוא מניע הכל ונתיחד באמתתו, וזהו סוד אלה"ים שביארנו בענין או מי ישום אלם. ואחר שעוררנוך על אלו העיקרים הגדולים בסוד אותיות חשמ"ל יש לנו לחזור ולהודיע מה שאמרנו בע"ה ית' וית':

סדר האותיות הנקראות חיות, כבר ידעת כסדר מה בשביארנו לך במרכבת יחזקאל ענין החשמ"ל וענין החיות, והודענוך סדר המעלות במעלות החיצונות ובמעלות הפנימיות, ועתה יש לנו לחזור ולהודיעך כיצד כל המעלות העולם תלויות, באותיות לפי שהאותיות הן היו מקור כל הבניינים ועיקר כל היסודות, והנה האותיות נמשלות לכל הנבראים שבעולם כדמיון החותם שבו חותמין צורת השעוה, וכפי דפוס החותם וצורותיו כך הצורות בשעוה, והנה לפי זה הסדר נעשה העולם ונבנה על צורת האותיות, כמו שאמר בספר יצירה בענין אמ"ש, ובענין בג"ד כפר"ת, ובענין הו"ז חט"י לנ"ס עצ"ק, המליך אות פלוני וקשר לו כתר וברא בו דבר פלוני בשנה ודבר פלוני בנפש, כי בצורת כל אות ואות נבראו שלשה בכל צורה וצורה מג' הצורות הנקראות עולם שנה נפש כמו שנזכר בספר יצירה, והכל נעשה בצורת האותיות, כי האותיות הן כדמיון הדפוס שבו נעשית הצורה, וז"ש שלמה על צורת האותיות שהיא צורת החכמה הפנימית, י"י קנני ראשית דרכו קדם מפעלו מאז מעולם נסכתי מראש באין תהומות חוללתי כו' ואהיה אצלו אמון, ואחז"ל אל תיקרי אמון אלא אומן, כדמיון האומן הבורא הדבר ומתקן הצורה כך האותיות היו אומניות לעולם, ולכל צורותיו ועניניו בעליונים ובתחתונים, ואמר שלמה י"י בחכמה יסד ארץ כו', בחכמה זהו אות יו"ד, כונן שמים בתבונה היא אות ה"א, בדעתו תהומות נבקעו זה אות וא"ו, ואע"פ שאמרו חז"ל העולם הזה נברא בה"א והעולם הבא נברא ביו"ד כבר גלינו סודות נעלמים בספר שערי צדק ובמרכבת יחזקאל, כי יש דבר שנקרא ארץ והוא שמים, ויש שנקרא שמים והוא ארץ, בסוד מה שאמר הכתוב בראשית ברא אלה"ים את השמים ואת הארץ, ואח"כ ביום עשות י"י אלה"ים ארץ ושמים, וכתיב הודו על ארץ ושמים, כמה נפלאות עצומות במקום זה מגלוי כבודו וגדולת מלכותו ית', והנה

כל העולמות למיניהם יש בהם ארץ ושמים ושמים וארץ, אלא שהמפורסמים לנו הם שמים וארץ הנבראים, אבל על דרך החכמה הפנימית יש שמים לשמים וארץ לארץ בסוד נשגב ונעלם הידוע ברומו של עולם בסוד סתרי המרכבה ומעלותיה וסגולותיה, ושאר ענייני עומקיה הנודעים לנכנסין לפרדס הפנימי להסתכל במראות הצובאות, ומכאן למד שאמר הכתוב עד די תנדע די שליטין שמיא, ושלמה צווח ואמר ואתה תשמע השמים מכון לשבתך, ומכאן אחז"ל לקבל עליו עול מלכות שמים, והכל רמוז גלוי לפניך וידוע לנכנסין לסתרי המרכבה:

ואחר שהודענוך זה נחזור לכוונתינו ונאמר, כי האותיותת הנקראות חיות הן אחד עשרה אותיות שהם מניעות האותיות, ואע"פ שהן מניעות אותם הן מתנועעות עמהם, והתנועה שלהן הן כדמיון האבן ביד שלא תתנועע אם לא תתנועע היד עמה, ובדרך זה ממש יש תנועה גופנית לחיו"ת שהיא דומה לתנועת האבן ביד, והיא תנועת השמוש לא תנועת הנשמה. כיצד, הרי אמרנו לך כי י"א אותיות נקראותך חיו"ת, ואלו הן שמלאכת"ו בינ"ה, ונקראות חיות לפי שיש בכח כל אחת מהם כח חיים להניע התיבה לימין ולשמאל פנים ואחור למעלה ולמטה, כיצד כאמרך על דרך הלשון פעל, יבאו אלו י"א אותיות ויתגלגלו ממלת פעל י"א גבולים משונים אלו מאלו, באומרך, שפעל, מפעל, לפעול, אפעול, כפעול, תפעל, ופעל, בפעול, יפעל, נפעל, הפועל, הרי י"א אותיות גלגלו מלת פעל לי"א הפוכים וגלגולים משונים זה מזה, ובאלו ההפוכים תבנה ותכונן לשון הקודש ותכונת תורה ויסודותיה ובנייניה, ובהם נתלים כל פעולות עולם וסתריהם, וכל אחד מאלו י"א גלגולים צורך גדול, אלו חסר אחת מהם היתה הפעולה חסרה, כדמיון האדם שחסר עין או יד או רגל או אחד מאבריו, והרי אלו י"א אותיות מניעות התיבה לכל צד תנועה, אבל התנועה הזאת איננה כתנועת אותיות חשמ"ל שהם אותיות ידו"ד ית' וית' שמניעות שאר האותיות בניקוד, לפי שתנועת אותיות חשמ"ל היא נעלמת כדמיון תנועת הנשמה השכלית שמניעה את הגוף והיא נסתרת, וכן תנועת אותיות חשמ"ל נעלמת כאומרך בנו שמי הרי אין האות המניעה נזכרת אלא נסתרת ועומדת נבדלת, אבל באלו י"א אותיות הנקראות חיו"ת אינן מניעות את השאר אם לא יתנועעו גם הם עמהם, והם נגלות ומפורסמות בשעה שהם מניעות, כאומרך אפע"ל הרי האל"ף שהיא מניעה את מלת פע"ל גם היא נקראת עם המלה שהיא מניעה אותה, ואם לא תתנועע אל"ף המניעה את פעל כאומרך אפעל לא תתנועע ומתפעל לאותה הפעולה הנקראת אפעל, וזהו סוד זאת ובלכת החיות ילכו האופנים אצלם וכו', כלומר בהתנועע החיות יתנועעו

עמהם האופנים, וכן הוא במקום הזה ממש, והתבונן בינה גדולה בדבר כי צורך גדול הוא, וממקום הזה תכנס לכמה חדרים פנימיים שאי אפשר לו לאדם להכנס בלי מפתח: ואחר שידעת זה התבונן בכל מקום שתמצא אותיות הנקראות חיות, ותדע ותשכיל מה טעם נקראות חיות, ואם תקשה ותאמר והלא אמרת כי אותיות חשמ"ל הם אותיות השי"ת שהוא ידו"ד והם מניעות תנועה שכלית, ואם כן מה טעם מנית אותם גם במקום זה עם אותיות הנקראות חיות שהם שמלאכת"ו בינ"ה, שהרי גם אלו שלש אותיות של שם, וקראת אותם מתחילה חשמ"ל עכשיו קורא אותם חיות, דע כי כבר עוררנוך על זה למעלה, ואמרנו לך כי בהיות אותיות הש"י מניעות התנועה השכלית הראויה להם, לפי שהם תנועת הנקוד עומדות ומניעות ונסתרות, אבל בהיות אותיות של שם בשאר מקומות שאינן במקומם הידוע לתנועת השכל גם הם מתערבות עם שאר האותיות ומתגלגלות עמהם, כמו שאמרנו לך כי שם ידו"ד ית' וית' כשאלו ד' אותיות הן נכתבות בסדר השם הם קודש ואסור למחקן, והתבונן זה העיקר הגדול כי צורך גדול הוא לך בכל מקום שתצטרך להכנס בעיקר השגתו. ודע כי אותיות הש"י אע"פ שהם מניעות תנועת חש"מל לפעמים הם מניעות תנועת חיות, ולפעמים ג"כ הם נעשות אופנים כפי המקום הראוי, וכשפוגעת בו והן ג"כ מתנועעות מכח האותיות הנקראות חיות הכל כפי המקום שעומדות בו, וכלל גדול אני מוסר לך בידך במקום זה, ושמור אותו לכל מקום כדי שלא אצטרך לכפול הדברים בכל מקום:

דע כי אותיות שהם נקראות חשמ"ל שהם אותיות של ידו"ד ית' הן עומדות בתורה בשלשה עניינים, והאותיות הנקראות חיות עומדות בשני עניינים, כיצד עומדות בתנועה שכלית, כגון אני שמי אמרה שמרה אמרו שמרו וכיוצא באלו, וזו היא תנועת חשמ"ל. ופעם עומדות בתנועת גופני כגון יעבר העובר ועבר הרי אלו ג' אותיות משמשות בראש התיבה ועמדות להורות במלת עבר מהו הכונה לצד שיצטרך, וזו תנועת חיו"ת. ופעם עומדות בצורת אופנים שאינם מניעות לא תנועת חיות ולא תנועת חשמ"ל, כאומרך גוי חי, הנה כי אות יו"ד שבאלו התיבות איננה אלא שורש המלה, ואיננה מניעה לא תנועת חשמ"ל ולא תנועת חיות, וא"כ הרי אותיות חשמ"ל הן משמשות בתורה בשלשה דרכים הללו:

אבל האותיות הנקראות חיות אינן משמשין אלא בשני שמושים לבד, הא' שמוש תנועת הגוף כאומ' עבר וישמשו אלו האותיות שמלאכת"ו בינ"ה, שעבר, מעבור, לעבור, אעבור, כעבור, תעבור, ועבר, בעבור, יעבור, נעבור, העובר, הרי אלו י"א אותיות משמשות ומניעות תנועה גופנית. השמוש הב', הוא שאלו האותיות הנקראות חיות גם

הם חוזרות ונעשות במקומות אופנים, כאומרך דרך משל מל"ך, אף על פי שאלו הג' אותיות הם מאותיות שמלאכת"ו בינ"ה הרי חזרו שלשתן במלת מל"ך להיותן אופנים, והם צריכות להתנועע מכח אותיות אחרות זולתן, כאומרך, שמל"ך, ממלו"ך, למלו"ך, אמלו"ך, כמלו"ך, תמלו"ך, ומל"ך, במלו"ך, ימלו"ך, נמלו"ך, המול"ך, הרי גם אותיות חיות מתנועעות מכח אותיות שמלאכת"ו בינ"ה, ונמצאו האותיות הנקראות חיות מתנועעות מכח אחרות אעפ"י שהם מניעות לזולתן, והם משתמשות בשני שמושים הללו ואין להם שמוש ג', כי השלישי השכלי מיוחד הוא לאותיות חשמ"ל:

וגם האותיות הנקראות אופנים שהם גז"ע צד"ק פר"ח ט"ס אין להם אלא שמוש אחד לבד, והוא שהם שרשיות כדמיון האבן שמתנועעת מכח היד, כמו שנבאר עכשיו בע"ה ית'. ונתחיל ונאמר:

סדר האותיות הנקראות אופנים הן האותיות הנקראות גז"ע צד"ק פר"ח ט"ס, הם י"א אותיות שהם מתנועעות מכח שאר האותיות, ואינן מעצמם אם לא יניעום שאר האותיות בשני מיני התנועות, או בתנועה שכלית הנקראת תנועת חשמ"ל, או בתנועה גופנית הנקראת תנועת חיו"ת. תנועה שכלית כיצד, באומרך פר"ח דרך משל הרי אלו הג' אינן מתנועעות אם לא יתוספו עליהם אותיות חשמ"ל שהם אותיות התנועה השכלית, כאמרך פרח"ו פרח"י פרח"ה הגפן, וכן כל כיוצא בזה, תמצא אותיות ידו"ד מניעות אותיות פר"ח, והם נסתרות ונבדלות מהם, והרי אין אותיות פר"ח מתנועעות אפילו תנועה גופנית אם לא יניעום אותיות הנקראות חיו"ת, שהם אותיות הנקראות שמלאכת"ו בינ"ה, כאומרך, שפרח, מפריח, לפרוח, אפרח, כפרוח, תפרח, ופרח, בפרוח, יפרוח, נפרח, הפרח, הרי כל י"א אותיות שמלאכת"ו בינ"ה הן מניעות אותיות פר"ח גם בתנועה גופנית, שזו היא תנועת האופנים המתנועעים בתנועת החיות, וז"ש הכתוב ובלכת החיות ילכו האופנים אצלם ממש, כלומר, בהתנועע החיה יתנועע אצלה האופן ממש, כדמיון אפרח, תפרח, נפרח, שהרי האל"ף והתי"ו והנו"ן הן חיות, ואותיות פר"ח הן אופנים, וכשהן מתנועעות עצמן מתנועעות אצלם גם אותיות פרח, כאמרך אפר"ח, תפר"ח, נפר"ח, הרי בהיות אותיות את"ן מתנועעות יתנועעו עמהם אותיות פר"ח. נמצאת למד כי האותיות הנקראות אופנים אין להם תנועה בצד וענין אלא על ידי אותיות חשמ"ל שהוא הניקוד, או על ידי האותיות הנקראות חיות שהוא סוד השמוש בפעולת הלשון:

ואחר שהודענוך אלו העיקרים הגדולים בסוד היות האותיות כולם נחלקים לג' חלוקות שהם סוד תכונת כל העולמות בסוד המרכבה שראה יחזקאל בסוד וארא וארא וארא,

שהוא סוד חשמ"ל חיו"ת אופני"ם, והוא סוד האותיות, אותיות הן יה"ו, שמלאכת"ו בינ"ה, גז"ע צד"ק פר"ח ט"ס, יש לנו לחזור ולהודיעך כיצד כל מעלתם סדרי העולם מתנהגות על סדר כ"ב אותיות. ונאמר, דע כי חלוק הארבע יסודות בשלשה מעלות הן [צורכין], כיצד התורה אמרה בראשית בר"א (השם) את השמים ואת הארץ, והנה בשמים יש שלשה יסודות חומרים שנקראות סוד אש רוח מים, והשמים נעשית רביעי להם בצורות פנימייות והיא סוד ארץ להם, וכמו כן בארץ למטה שלשה יסודות אש רוח מים ושלשתם מקיפים על הארץ והארץ נעשית להם רביעית, וידיעת דבר זה כבד ורחוק מאד ממה (שחשבו) [שהשיגו] אנשי הפילוספיא בטבע הארבע יסודות, ואין להם דרך להכנס לעומק דברים הללו אלא עד ידי המישוש כסומא בארובה ימשש חשך ולא אור, ולא ידעו כי חילוק היסודות בשלשה דרכים, בשלש תנועות (לצד) [לבד] האחד, יסוד האש תנועתו למעלה, השני יסוד הרוח תנועתו בסבוב, השלישי יסוד המים תנועתו למטה, ואין שם תנועה רביעית, וכמה טעו בחשבם כי הם שתי תנועות למעלה ביסודות ושתי תנועות למטה, ואינו כן, כי שלש תנועות לבד הן כל התנועות, ואם היו ד' יסודות היו מוכרחות התנועות להיותם ארבע, אמנם המחלקות שתים, האחד נקראת ארץ והשנית נקראת שמים, ולכל אחד מאלו יש שלשה יסודות, ששלש התנועות חוט המשולש, אחד עולה ואחד יורד ואחד מקיף והנושאים שמים, והנה בסדר זה כל תכונת הארבעה יסודות, ואלמלא שאין אנו רשאין היינו מראים בדבר זה כמה ענינים פנימיים בענין אותיות השי"ת שהשערים סגורין בפני הסומין:

והמבין עיקרים גדולים בחדרי המרכבות הפנימיות יבין סוד ד' תקופות השנה, שתים הן שוות, והשתים הנשארות אחד עולה ואחד יורד, סוף דבר אעפ"י שהיסודות ד' בפשוט, היודע סדר התכונה ידע כי הם שלשה והאחת בית קיבול מתפעל על ידי השלשה עד שנמצאו ד', ואין דברים מטבע ראיית עיני היושבים בחוץ שאינן נראין בצפיית המרכבה הפנימית בהיות שחלק מחחלקות היסודות לשלשה דרכים בסוד אמ"ש, שלש אותיות כנגד שלשה יסודות, והם סוד אמ"ש מ"ם דוממת, שי"ן שורקת, אל"ף אויר חוק מכריע בנתים. אמנם חילוק היסודות ד' כפי מחשבת ענין הראות מאין יהיה מכריע בנתים, אמנם חילוק היסודות בג' והארץ כלולה בהן עד שנמצאו המעלות שלש כלולות בארץ, והוא הדין בשמים ליודעים הסתרים הנעלמים כי יש ארץ נקראת שמים ויש שמים נקראים ארץ:

והנה אמר במרכבת יחזקאל והנה אופן אחד בארץ ותרגם יב"ע ע"ה בארץ מלרע לרום שמיא, והנה התורה מכרזת ואומרת כי הארץ כוללת עמה ג' יסודות אחד עולה ואחד

יורד ואחד מכריע בנתיים, והארץ כוללת שלשתן והיא בית קיבול לכולן, ואמרה תורה והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלה"ים מרחפת, והנה החשך בפסוק זה הוא האש היסודית כאמרו כל חשך טמון לצפוניו תאכלהו אש לא נופח, ולמטה מים, ורוח באמצע מכרעת בנתיים, וכן הוא אומר ורוח אלה"ים מרחפת על פני המים: ואחר שידעת זה הרמז נתחיל להודיעך כיצד סדר כל המעלות העולם הן תלויות בסדר כ"ב אותיות בדרך זה, אמר בספר יצירה כ"ב אותיות יסוד שלש אמות ז' כפולות י"ב פשוטות, שלש אמות אמ"ש, מ"ם דוממת שי"ן שורקת אל"ף חק מכריע בנתים, ואחר שהודענוך זה יש לנו לעוררך על יסוד כיצד כל העולם תלוי בצורותיו בסדר שלש אמו"ת אמ"ש שבע כפולות לפי שמקבלות דג"ש ורפ"ה והן בג"ד כפר"ת, אע"פ שהרי"ש אינה מתרפאת בכללן היא, ונקראו י"ב פשוטות הוז" חט"י ל"נ ס"ע צ"ק לפי שאין מקבלות רפ"ה, ויש לנו להודיע כיצד כל צורות שמים וארץ תלויות באלו כ"ב אותיות בדרך אמ"ש ובדרך בג"ד כפר"ת ובדרך הו"ז חט"י לנ"ס עצ"ק, והנני מבאר בדרך צורתן שלש אמות אמ"ש הן כנגד שלש יסודות בדרך זה:

ש - יסוד האש, צהרים, חום בשנה, ראש בנפש:

מ - יסוד המים, ערב, קור בשנה, בטן בנפש:

ר - כוכב הנקרא כוכב, יום ה' בשנה, אוזן ימין בנפש:

כ - כוכב חמה, יום ג' בשנה, אף ימין בנפש:

נ - כוכב צדק, יום א' בשנה, עין ימין בנפש:

ה - טלה בעולם, ניסן בשנה, כבד בנפש:

ז - תאומים בעולם, סיון בשנה, טחול בנפש:

ט - אריה בעולם, אב בשנה, כוליא הימינית בנפש:

ל - מאזנים בעולם, תשרי בשנה, וושט בנפש:

ס - קשת בעולם, כסליו בשנה, יד ימין בנפש:

צ - דלי בעולם, שבט בשנה, רגל ימין בנפש:

א - יסוד הרוח, בקר רויה בשנה, גויה בנפש:

ת - כוכב לבנה, יום ששי בשנה, אוזן שמאל בנפש:

פ - כוכב נוגה, יום ד' בשנה, אף שמאל בנפש:

ד - כוכב מאדים, יום ב' בשנה, עין שמאל בנפש:

ב - כוכב שבתאי, יום ז' בשנה, פה בנפש:

ו - שור בעולם, אייר בשנה, מרה בנפש:

ח - סרטן בעולם, תמוז בשנה, המסס בנפש:

י - בתולה בעולם, אלול בשנה, כוליא שמאלית בנפש:
נ - עקרב בעולם, חשון בשנה, מעים בנפש:
ע - גדי בעולם, טבת בשנה, יד שמאל בנפש:
ק - דגים בעולם, אדר בשנה, רגל שמאל בנפש:

הרי לך כל צורות שמי"ם וארי"ץ וכל אשר בהם, שהם כוללות כל שאר הצורות, הן נכללות בסדר כ"ב אותיות שזכרנו בסדר צורות היסודות והכוכבים והמזלות ובצורות הזמן למיניו, ובצורות גוף האדם להלכותיו. וכשתתבונן בשלשת מיני הצורות הללו ובסוד כ"ב אותיות תמצא כל בריאת העולם למיניו ותכונתו הכל תלוי באותיות, והמבין נסתרים הנעלמים שבספר יצירה יתבונן עומק האותיות, ושאין כל בריה יכולה להתבונן בעמקיהם, כ"ש בהיות התורה נארגת מן האותיות, כאלו תאמר מלת בראשית בהתערב אלו הו' אותיות אלו עם אלו מתוך ערוב אותן האותיות ועומק הבנת גלגולם וצירופם היו נכנסים הנביאים וחוזים לעומקי התורה, וזה דבר שאין בכח בריות העולם להשיג סוף הדברים הללו אלא השי"ת:

והנני ממשיל משל בענין אריגת התיבות באותיות, לרופא בקי עד מאד יודע טבע כל רפואה ורפואה מכל מיני הרפואות, בהיות כל רפואה מהן נפרדת מחברתה צריך לדעת טבעה וכחותיה וסגולותיה, ואחר שידעת טבע כל רפואה ורפואה בהיותה נפרדת כשיצטרך ירכיב כאחד שתי רפואות או ב' או ג או ד' או יותר, כמה שירצה להרכיב, ואז בהתחבר כל טבע וטבע מכל אותן הרפואות שהיו מאז נבדלות ועתה מתערבות כאחד ומזדווגות אלו באלו, אז יגיע הרופא אל תכלית רפואה שלימה כפי צורך החולי, ואם לא ידע הרופא טבע כל סם וסם הנפרד לעצמו לעולם לא יוכל לעשות הרכבה מועלת לפי צורך הרפואה הצריכה, ובדרך זה הוא סוד כל אות ואות מאותיות התורה, הש"י יודע תכונת כל אות וצורותיה ותכונותיה וכחותיה ופעולותיה, ובהיותו מחבר ב' אותיות או ג' או ד' או יותר אזי בחיבור האותיות בתיבה תבנה ותכונן חכמתה העליונה בעולמות שברא, וזהו דבר עמוק עמוק מי ימצאנו, ואין זה מושג אלא על דרך הקבלה למרע"ה בסיני וממנו לבאים אחריו, ואלו הן סתרי התורה ועומקה, ועל זה אמר דוד ע"ה מתחנן ואומר גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, ושלמה צווח ואמר אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני:

והמבין זה העיקר הגדול שאמרנו ושביארנו יוכל להרגיש בסוד המלות שהם חסרות ויתרות ושלימות, מה טעם אלה תולדות השמים והארץ יש בו שני ווי"ן, מה טעם אלה תלדת יששמעאל אין בו אפילו וא"ו אחת, ומה טעם תולדת יצחק בן אברהם מלא וא"ו

ראשונה וחסר וא"ו אחרונה, ומה טעם אלה תלדות יעקב חסר וא"ו ראשונה ומלא וא"ו אחרונה, ובדרך זה שאר מלאים וחסרים שבתורה למיניהם, כי באלה העיקרים תבנה ותכונן חכמת עמקי התורה, כ"ש בהתחבר לה קוצי האותיות וכתריהן, ומ"ש בעירובין (כ"א ע"ב) שלמה ע"ה היה דורש תלי תלים של הלכות על כל קוץ וקוץ, ואמרו קווצותיו תלתלים, ומה שדרשו במנחות בענין ר' עקיבא ע"ה כענין זה, כ"ש בהתחבר לכל אות ואות מיני הניקוד המשונים אלו מאלו כי הם עיקר הגדול לעומקי התורה וסתריה, כ"ש בהתחבר אליהם דג"ש ורפ"ה, שבולת וסבולת, כ"ש בהלוות אליהם מיני הטעמים זרקא מקף סגולתא, אלו מאריכין ואלו מקצרין, אלו מימינים ואלו משמאלים, מי יוכל לעמוד בתוקף חכמת התורה ודקדוקיה ועמקיה, ולפיכך האריכו חז"ל לומר במסכת חגיגה שש מאות סדרי משנה ואמרי לה שבע מאות סדרי משנה היו לישראל, ועל דרך זה יש לו לאדם להתבונן בסדרי התורה שהם תלויים בחכמתו של מקום ית', אין מי שיוכל אחד מאלף אלפי אלפים תלי תלים התלויות בקצת אות [אחת] מאותיות התורה, ואחר שעוררנוך על אלו העיקרים הגדולים די לנו בזה המעט שהודענוך במקום זה, והשם למען רחמיו וחסדיו יפתח לבנו בתורתו וידריכנו בנתיב מצותיו למען רחמיו וחסדיו, ונזכה לזמן שכתוב כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. ברוך ה' לעולם אמן ואמן: